

עין משפט
גור מצוה

מא

כל הצלמים פרק שלישי עבודה זרה

מסורת הש"ס

ב א ב מ"י פ"ז מהל
עבודת כוכבים הלכה ו
סמוך לאין כז טו"ש פי"ז
סי קתא סוף ח'
ג ד ה מ"י שם הלכה ז
טו"ש שם סעי' ב'

רבינו הגנאל

ואמר רבא מחלוקת ר'
אמרי והכמיס באגדתי
הישוי בפתח מדינה
דכריס דרבנן סברי לגוי
עבדי ליה אבל בשל
כפריס דברי הכל אסורין
למפליחניהו עבדי להו
וחכי"א אינו אסור אלא
שיש בירו מקל או
צפור או כדור מקל
כלי הוא ורדה העולם
כליו במקל. צפור שתופס
העולם כולו בירו כתפישת
צפור. כדור נמי שהעולם
כליו כדור כמו כדור
בידי אדם: תנא שהוסיפו
עליון מי שבידו סייף
ועטרה וטבעת וזנא וידן
סבר סייף כמו לסטים
בעלמא ולבסוף ראו
שאן כוונת עשייתם אלא
שהורג העולם כולו בסיף
שלו והעטרה היא עטרת
מלכות. טבעת מעיקרא
סבור אישתימא פירוש
אישתימא אפטרופא
המבטא על האוצרות
וחותם נקרא אישתימא
ובסוף ראו כי כוונתם
כי חותם על כל אדם
מי למות מי לחיים תנא
אפילו צדור אפי' קיסם:
בעי רב אשי תופס
בירו צואה מאי ועלתה
בתיקו: **המוצא** שברי
צלמים הרי אלו מותרין
אמר שמואל ואפילו שברי
עבודת כוכבים מותרין.
מצא תבנית יד או
תבנית רגל הרי אלו
אסורין מפני שכווצא

וזכהי נחא דנקט הכא באגדתי של מלכים ולא קאמר באגדתי
סתם וכן משמע בירושלמי דשל מלכים ועבדין יותר דקאמר תוס'
אם דבר זרי שהוא של מלכים ד"ה אסור אס דבר זרי שהוא של
שולטנות ד"ה מותר אלא אן קיימין בסתם ר"מ סבר סתמן של
מלכים וכו"ל סתמן של שולטנות
ולפר"ט קשה קלת דכי קאמר לקמן
סתמא כ"מ ה"מ למימר סתמא אפילו
ככצנ שהרי לא המירו אלא אנדטי:
אמר רבא מחלוקת בשל כפריס
ובו. לפוס ריהטא משמע
דמוקי פלוגמיהו ד"מ ורצנן גזרת
שאר מקומות אטו אותו מקוס והכי
פירושו מחלוקת בשל כפריס שהן
נעבדין במקומו דגורין בכל הכפריס
אטו אותו מקוס דאף על גב דשאר
מקומות לא פלחי להו אלא לגוי עבדי
להו אסירי ורצנן לא גזרי שאר מקומות
דכפריס אצל בשל כרכיס דברי הכל
מותרים בכל הכרכיס דכוולהו וכל
עבדי להו אלא לגוי זעלמא ולא
גזרינן כרכיס אטו כפריס אצל ק"ק
הלשון דפרין של כפריס מי איכא
למ"ד לגוי עבדי להו ולא פרינן כפריס
ודאי דבין לר"מ בין לר"ז כפריס
של שאר מקומות עבדי להו לגוי ולא
אסר זכו ר"מ אלא משום דגור אטו
של שאר מקומות ועוד קשה הא
דקאמר אצל של כרכיס ד"ה לגוי
עבדי להו משמע תשל מודו תרוייהו
לגוי עבדי להו הא דל כפריס פליגי
אי עבדי לגוי אי למפלחניהו ולימניה
דכוולהו מודו במקומו של ר"מ עבדי
להו למפלחניהו והכי ה"ל למימר
מחלוקת בשל כפריס ר"מ גור שאר
מקומות אטו אותו מקוס ורצנן סברי
לא גזרינן אצל בשל כרכיס ודאי לגוי

מי איכא למ"ד וכו'. מי שרו רצנן הא ודאי דכפריס למפלחניהו
עבדי להו דבני כפר לא עבדי לגוי: **סתם כל העולם כולו.**
לשון גנאי נקיט כלומר שרודה על
לי עטרה: **אישתימא**. שליח
מתנ"י הרי אלו מותרין. טעמא
מפרש גמ' ע"כ דכי הוו שלימים ספק
(א) לא עבדו ואת"ל עבדו אימור
צטלוס לכך שיצרוס הו ספק ספיקא
ולקולא: **סיוולא** כהן נעבד. תבנית
יד לצדה הן עובדין: **גבו' אמר**
שמואל אפילו עבדי עבדו כוכבים.
לא תימא עבדי צלמים דוקא משום
דשמא לא עבדו מעולם אפי' כשהיו
שלימין (ב) דאפי' עבדי עבדו כוכבים
שראינוס עבדו כשהיתה שלימה
מוותרין כיוון דנשברה שב אין עובדין
אותה: **משום דקבעי למיטני ספא**
כו'. דאי תנא עבדו כוכבים הוה
אמינא דוקא (ג) עבדו כוכבים דמנא
תבנית יד או תבנית רגל דלמיה אצל
צלמים אפי' תבנית יד שרי להכי תנא
גרישא צלמים למימר דאע"ג דשמא
לא עבדו אפי' לא גשז תנא
כוון תבנית יד תיישינן וכשעומדין
על בסיסן דמקום ליה לקמן ע"כ:
על

בעי רב אשי תפס בירו צואה מהו מי אמרינן כ"ע זילו באפיה כי צואה א"ד
הוא מיהו דזיל באפי כ"ע כצואה תיקו: **מתנ"י** המוצא ישרבי צלמים הרי
אלו מותרין ימצא תבנית יד או תבנית רגל הרי אלו אסורין מפני שכווצא בהן
נעבד: **גבו' אמר שמואל** אפי' שברי עבודת כוכבים והאנן תנן שברי צלמים
ה"ה דאפי' שברי עבודת כוכבים והא דקתני שברי צלמים משום דקבעי למייתא
סיפא מצא תבנית יד תבנית רגל הרי אלו אסורין מפני שכווצא בהן נעבד תנן
מצא תבנית יד תבנית רגל הרי אלו אסורין מפני שכווצא בו נעבד אמאי
והא

עבדי להו פירושו מותרין בכל מקום וזכרתיס אפילו במקומו של ר"מ דלגוי עבדי להו לכך נראה מחלוקת בשל כפריס ד"מ אסר להו בכל מקום
למפלחניהו עבדי להו (ד) ורצנן שרו בכל מקום דסברי לגוי עבדי להו אצל בשל כרכיס ד"ה לגוי זעלמא עבדי להו מותרין אסר להו בכל כפריס
מי איכא למ"ד לגוי עבדי להו כלומר היאך תעלה על דעתך להעמיד מחלוקתם בשל כפריס ויחלקו רצנן על רבי אמרי לומר דכפריס
לגוי עבדי להו הא ודאי למפלחניהו עבדי להו אלא אי איתמר הכי מחלוקת בשל כרכיס דהנהו עבדי לגוי אלא ר"מ אסר בכל הכרכיס
(ה) דגור רוצה דשאר מקומות שאין נעבדין כלל אטו מקומות דנעבדין אף בכרכיס פעם אחת בשנה ורצנן לא גזרי רוצה אטו מייעוטא
אצל בשל כפריס ד"ה אסורין דכוולהו כפריס למפלחניהו עבדו: **בבבדור**. שהעולם עגול כדאימא בירושלמי שאלכסנדרוס מוקדון עלה
למעלה עד שראה כל העולם כדכדור ואת היס קבערה פי' יס אוקינוס שמקראת כל העולם: **אמר שמואל ואפי"ו שברי עבודת כוכבים**
מוותרין. נראה לר"י כי שמואל שסובר שצרי עבדו כוכבים מותרין (א) אית ליה נמי עבדו כוכבים שנסתברה מאיליה מותרת ככצב"ל
ורצנ"ל דקאמר עבדו כוכבים שנסתברה מאיליה מותרת אית ליה נמי דמנא עבדי עבדו כוכבים מותרין ותרוייהו חד טעמא אית להו
וכן משמע בסמוך דרבי יוחנן ומוצי' לרצנ"ל דהמואל עבדי צלמים הרי אלו מותרין משמע הא שברי עבדו כוכבים אסורין ומוצי'
מיניה דעבדו כוכבים שנסתברה מאיליה אסורה ורצנ"ל אית ליה דשברי עבדו כוכבים מותרים משום דסבר עבדו כוכבים שנסתברה (א)
מותרת וה"פ דמילתיה דשמואל ואפי' שרי עבדו כוכבים כלומר לאו דוקא שרי צלמים שרי משום ספק ספיקא דאימור לא עבדו ואת"ל
עבדו אימר צטלוס אלא אף שרי עבדו כוכבים דודאי עבדו מותרין כיוון דאי ידעי צודאי שנסתברה מאיליה מותרת א"כ סתם שברים
מוותרין רובו שצירומיה הוו ציטול דטיפי שבת עובד כוכבים או נסתברה מאיליה משציריה ישראל דודאי אמרי אילו שיצרה
ישראל לא היה מניחה שם אלא היה מצברה לגמרי מן העולם ופרין ליה תלמודא והאנן שרי צלמים תנן דמשמע דוקא (א) צלמים דאיכא
ספק ספיקא אצל לא שרי עבדו כוכבים דאי ס"ד שרי עבדו כוכבים נמי מותרין היה לו לשנות שרי עבדו כוכבים דהו חידוש
טפי אלא ודאי מדשקיקנהו לשברי עבדו כוכבים ונקט שרי צלמים דוקא קמי שרי עבדו כוכבים אסורים משום דודאי עבדו ומי
יימר דצטלוו ומסיק ה"ה דאף שרי עבדו כוכבים מותרין ואין לחלק בצשצריס והא דקתני שרי צלמים משום דקבעי למייתא ספא
מנא תבנית יד או רגל של צלמים אסורין והיטבו יש לידע שזרים של צלמים מללא נקטי מידי צדייהו ואסורין לר"מ משום שאינם שברים גמורים
דלמוקי לה שמואל בעומדין על בסיסן ואס נקט שרי עבדו כוכבים הוה אמינא דוקא תבנית יד ורגל דעבדו כוכבים אסורין
מפני שכהיתה שלימה היתה נעבדת תדיר והרבה הן שהיו משתחווים ליד או לרגל בפני עמנן כשהיו מחזירים הלבך גס כשנפרד לא
נתצטלו מאחרי שהו (ב) דבר שלם שעומד על בסיסו
והרגל שלא היו נעבדין לצדס אף במחוצר כלל אם כן כשנפרדו נתצטלו לגמרי ומשום הכי נקט שרי צלמים וא"מ היה לו להשמיענו היתר
שרי עבדו כוכבים דכה דהיתירא עדיף וי"ל דלאן ודאי כח דאסורא תבנית יד ורגל לצלמים עדיף כי טעם גדול היה לנו להסיר
דכפרשינן דמחויקין להו למצוטלין הואיל ופך בחיצורין לא היו נעבדין מעולם וזמה שלא (ג) שנאה כלל במשנתנו היתר שרי עבדו כוכבים
לא הפסדנו כלום כי יש ללמדו ממשנתנו שאין לחלק כמו שפירש הטעם בדברי שמואל: **ה"ה דאפי' שברי עבודת כוכבים** וכו'. הא דלא
משני הכא כמו שתייך בסמוך על תיובתא דרבי יוחנן דמשני רצנ"ל משום דאית למידק הא צלמים עמנן אסורין וסתמא כ"מ לאותו תירוץ
לא שייך כאן על מה שהקשינו לשמואל דשמואל אמתניין קאי ומוקי לה כ"מ ואומר דלר"מ אע"ג דחידוש הוה דשברים מותר לא חידוש
הוא כ"כ בשברי צלמים (ד) אלא ודאי דאף שברי עבדו כוכבים עמנא מותרים דאיכא נמי כוונה פסיקות דכפרשיט ומקשינן ליה כיון דאף
שרי עבדו כוכבים מותרים אמאי שצדיניהו ונקט שרי צלמים דודאי אין לו להניח חידוש היתר שברים דאירינן בהן להשמיענו חידוש אסור
צלמים ללא אירינן מיניהו ומשום הכי קא משני דטוב לו להניח חידוש היתר עבדו כוכבים להשמיענו חידוש אסור צלמים גופייהו תבנית
יד ורגל דכפרשיט דממלא לשברים אצל בתר הכי מוקי לה כרצנן א"כ שרי צלמים לגופייהו לא אצטריך כלל כאשר אפשר לקמן:
והא

(א) [מוספתא רפ"ו],
(ב) [בס"א: ללכ"ו, ג] גדיל
שם אומן כולו עטרה
מח"ר"ס, ד' בס"א נוסף
דבור: לכלל חילוף נלקן.

גליון הש"ס
תוס' ד"ה אמר שמואל
ובי' אית ליה גמ'. עיין
לקמן דף מטו ע"ב תוס'
ד"ה לא:

הגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה הרי וכו'
דכי הוו שלימים פסק:
עבדו עבדו לא עבדו:
(ב) ד"ה אמר וכו' כשהיו
שלימין אלא אפילו שרי
וכי' כשהיתה שלימה
שבריה מותרין: (ג) ד"ה
משום וכו' דוקא בעבורת
כוכבים הוא דמנא תבנית
וכי' אסורין וכו' אפי'
בשבר תשוב: (ד) תוס'
ד"ה אמר רבה וכו' ורצנן
שרו בכל מקום דכפריס. י"ב
ולפי זה ה"מ למיפקי ה"מ
למיתני והכמיס אומרים
אין נעבדין כי אמר
[והשאר חסר]: (ה) אמר
דגור רוצה דשאר מקומות.
י"ב ויש להקשות הלא
מוחב דגבור פליגי דללא
לא פליגי אלא ודלר"מ
בשל כרכיס למפלחניהו
עבדי להו בכל מקום ולרצנן
כולהו לגוי עבדי להו וי"ל
דא"כ קשה איכא מי איכא
למ"ד כולהו למפלחניהו
עבדי להו ודאי נמי לגוי
עבדי להו אצל כי אוקיינוס
דגבור פליגי אפי' שפיר
דליבע לגוי עבדי להו אלא
דנמקומו של ר"מ נעבדין
פעם אחת בשנה [והשאר
חסר]: (ו) ד"ה אמר
שמואל וכו' שנסתברה
מאליה מותרת וה"פ:
(ז) בא"ד דמשמע דוקא
שברי צלמים: (ח) בא"ד
מאחר שהו נראה דבר
שלם שעומד על בסיסו
כ"ל ותיבת צלם נמחק:
(ט) בא"ד וזמה שלא
שנה כלל: (י) ד"ה ה"ה
דלפלו וכו' כי כ"כ בשברי
צלמים דאף שברי עבדו
כוכבים עמנן מותרין כ"ל
ותיבת אלא ודאי נמחק: